

саде на Србије, да уклони и саму могућност претњи источног рата?

Иначе ћутање руске штампе према Бокско-Црногорском питању не може нам служити поводом сумњи неповољног уговора по истом франко-руског савеза, јер се ето на исти начин понаша руска жупанија и према турско-египетском коњакту. А да тај савез није уз Измајил-пашу, то нико не може одрећи. Сад би још имао коју о неповољном положају Пруске у овом тренутку, рећи.

Да Лусембуршко питање није решено, и да је само нотама и денешама притиснуто, те да на Рајни Француска и Пруска војска само два сучарника, Наполеона III. и Бизмарка, очекувају, — о томе нема сумње. Огуд и природна последица франко-руског зближења пруско-руског удаљење. То је можда још питање између руског и пруског двора, које отежу, — породичне свезе; можда је то питање још на зеленом столу пред Бизмарком и Горчаковым нерешено; али штампала, барем полузванична, богме ратује, према пруске новине само против народне руске странке. Али опет да небуду повода дале балтичке провинције, можда неба јоштер ни тога било. Јер да су свршени рачуни између Берлина и Петрограда, како би се тим слагало саучешће брата краља пруског, Карла Албрехта, на светковини највећег „војничког“ ордена св. Ђорђа, где су тако рећи сви знаменитија генерали и сва царска породица учествовали? И то је довољно било да бечка штампа уздана: „Ето како је краљ Вилхелм раскретио са царем Александром!“ А у овоме баш можемо видети, колико истине, колико и саме природности може бити у зближењу пруско-аустријске политике, чим „Моск. Вјед.“ беде Пруску. На име оне веле да није мучао, докучити политичке тајне берлинске политике, на питају: што је друго турско-аустријска конвенција, него план да се Аустрија обезбеди положај на истоку што је противно Париском Трактату?“ Па и коњакт између Порте и Измајил-паше приписује се истој политици. „Ал може бити, — продужује руски лист — да и ови планови служе само да друге прикрију, који су и још више честољубивији, наиме, да се учи разбуђивања источног питања послје сумњичања међу државама, замрсе међу народним односама, и тим да берлинска политика веће слободе добије на другу страну.“ И овде се види да ли сами Руски лист неверује у пруско-аустријски савез — много је рано још да се Садова заборава. А да би Бизмарк, да постигне уједињење немачко, тиснуо Аустрију на врат источни народа, то сам вам и пре једном рекао, јер се то ни најмање његовој девизи неби противило.

По свему овоме дакле, што до сад рекосмо, изгледало би да је г. Бизмарк у овом тренутку у шкрипцу: или да се покори франко-руског савезу, или да усамљен остане на свјетској позорници: о дрвине нема ни говора, а у другом случају највише да га могу за време на путу зауставити, ал за колико се може полагати на франко-руски савез кад се помисли на Наполеона III!

Још једну реч. Што вам се чини бога вам од армије, која у обће у свему влада у великој Аустро-угарској, и који би сте ми пријатељ могли навести, да докажете, да зајиста влада у њој армија? Немојте ви сада мишљити на скорашња страдања и уживања, на

Подлистак „Заставе.“

БЕСЕДА ЕМИЛИЈА КАСТЕЛАРА.

О основним правима човечовим држана у седници шанских кортеса, 13. јуна 1869.

(Наставак.)

Господо заступници! Ја питам: Мислите ли ви, да је монархија тако слаба, е ће се од једног звука срушити као видови јерихонски? Мислите ли, да ће глас од трубе бити довољан, да је обори? Па ако је тако слаба, што сте је онда на ново подизали? Не треба тако установе водити, које не могу одолети навали нових идеја. Шта бива, кад се које друштво или ти која јавна задруга забрани? Склапају се тајна друштва, кују се завере. Рештаурација је у Француској растерала пријатеље народне (Amis du peuple), а пријатељи народни подигоше револуцију од 1830. године. Револуција се дочепа владе, и још исте године започеше доктринарци да раде то исто, што сада господин Сагаста ради. Они говоре: „Не треба допустити отворене изјаве, није слободно идеју коју у јавној улици проповедати, то треба забранити.“ За тим дође побуна у Лиону, клубове почеше гонити, а клубови се сакрише под земљу и срушише године 1848. монархију. Питам ја сада: Мислите ли ви да идеје, ако их ви гњечите, неће себи наћи одушке? То би било као она тича, која главу под крило сакрива мислећи, да јој ништа не може близу доћи за то, што она ништа не види. Не треба се бојати изјављивања мисли; идеје, које се извучу из водрих небом, воде друштво његовом опреде-

ласуване бркове мађарске и на — обријане швабске, и подобна, него се мало вините до Сујца и Рима. Једте да је то дивна армија где наш краљ одаје пошту великом делу г. Лесенса, као јанцу то бржег унапређења цивилизације и просвете, које слободу рађају, — и где наша краљица присуствује отварању сабора, на ком ће се да завери и противу цивилизације, и просвете и слободе, на ком ће се најомелија лаж на догму подигнути — непогрешимост папина! И то баш онога, који се усудио да подигне руке и да благослови „Шасепо“, које по 12 људи на минут омичу, и баш оне „Шасепо“, које су код Монтане онолику крв пролили, онолику омладину талијанску покосиле, и то јер су најсветијој дужности тели да одговоре, јер им је груди најсветија љубав разкижала.

Али код Монтане непаде сва омладина Талијанска, него се још страшнија по тирани прикупља, из сваке капље крви монтанске укрсао је један њен осветник, и цвет те омладине састао се у Напољу са омладином читавог света, и старог и новог, да уђутка римско сабориште, да се највећа лаж, из грла потоњи заточника римског папства а завереника противу слободе непростре даље од њених зидина. Који год се у свету неодојче највећег дара којим га је Бог издигао изнад обични ствари, који год се не слуша на низину скотску, одричућ се тог дара — свог разума, тај у један глас са Напуљским антиконциљом са највећом истином разумног сва љеља, са ускликом слободе највећу папског еванђеља сувбија у грла, из који се оће да на виоину истине подигне. Дивна привора! Још га није свет доживио! Благо теби, срећна Италијо! Зар баш да теби мора у део пасти, да мртвачки покров над римском лажи простреш!

У Напољу се стекли пророци свеобће слободе и чак из преко океана; ко није мого лично, да присуствује, тај је у писмима на покретача антиконциљума г. Рићардија протест подизао противу лажног сабора римског. Ја ћу вам навести нешто из једног од тих писма чувенога француског филозофа данашње добе Мешелеа: „Кога (папу) оптужује? ил боље, кога не оптужује? Неизмерни Напуљски и Везијски амјатеатар неби довољан био, да све тужиоце смести. Сви би народи могли доћи да изнесу на виђење недела овог савеза, који овековечава робство, тиранија-попа који угушава човека па га пружа ма у руке тирани-краљу. Неизмерна скупштина! И сами би мртви дошли усташин из гробова. Јован Хус опет се појавио ове исте године, реко би, у већем животу него икад, појавио се силан између два света, немачког и олаванског, поздрављен стотином милиона људи. Ја вас молим једну столицу у вашем сабору оставити Јовану Хусу, једну Лутеру, једну Галилеју, једну браниоцу Каласа. Њима председништво и законодавцима који су остали кроз овај дугачки тријумф неправедног самовољства постојаће на стени права.“ Из Напоља по овој Италији разлеже се глас племенитог протеста: стотине вароши талијански проглашава за лаж све римско сабориште. И то није ствар талијанска ил само неке вероисповеди то је ствар човечанска, па дал је и југо-славенство заступљено у Напољу да паралелно учешће на римско сабориште владице босанског, београдског и ђаковачког? Дал се барем остео годишњи одбор омладински, да барем

љењу и без насиља; али ако се идеје морају да скривају, онда набујају па на хиљаду парчета разбију уставу, која им је сметала. Ја сам пуно уверен, да господин Сагаста и господин Мартин де Ерера намеравају, да се одупру противу права појединачких. Ја питам: зар је слободно крвати права појединачка? Зар се нисмо у томе сложили, да их се ни законодавство само дотакнути не сме? Зар нас нису о томе уверавали господи Марто, Ромеро Цирон и Бердсера? Јер ја онајма: да се хоће најважније од појединачких права да подсече, једном речи, која се не може описати, речи, коју је и господин Сагаста у својој окружности употребио и која увек на самовољу смера и тиранисању врата отвара. У тој речи збио је господин Сагаста сво своје оружје, којим данас хоће да нас напада а сутра ће да предложи онакав закон, каквог је донео и Гондсаледе Браво. (Бердсера: молим за реч.)

Ви обезоружавате право а наоружавате силу, ви нарушавате устав у истом тренутку када иштете да се други закуну, е ће му бити верни. Кад ви тако радите, онда ће сви други то исто радити; ваш ће пример окужити друге, и, када народ види, да ни подшта не држите најглавније законе државне, мислеће, да их се ни он не мора држати. И тај рђав пример је, на жалост, свуда отео маха. Први је ето почео намесник Лериде. Он јавно говори, да је револуција спасла монархију. За њим се поводи намесник Тарагоне. Он забрањује републиканцима изјаве и врећа тиме устав. Уза њ пристаје намесник Корубе. Он проповеда: „устав, који су кортеси довели, забрањује свако већање о облику мо-

преко писма рече. Напољском сабору, да смо ми узаш? Ил је зар за боље нашао, да не троши артије и мастила, као оно приликом летошње славе Хусове? По можда он има и право, што нама обичним људма с обичним умним очима није дало ни да надозремо.... И ту ми пада на памет оно: „Не испитијте писанија!“ Ал онда нашто вика на сабор римски? Како се и нехотимице са непријатним другом испод руке човек нађе!....

Још једну само. Ви љотос рекосте да би љубопитљиви били да знате, јели Цариградски патријарх искао савета од грчко-орјенталног патријара у ствари бугарске цркве, пошто је тако рећи све православије питао; и чини ми се да вам није нико на то одговорио, нити ви сами одговора томе донели, те ето ћу ја да вам одговорим. Вселенски патријарх писао је и добио одговор од свију остали православи патријара, од синода руског и грчког, и од сами подложни митрополита Кипарског и Београдског — али ту нема ни помена од грчко-орјенталног патријарха. И ето кључ томе по мом немеродовном мњењу. Ви знате с каквом је мукком свеленска црква признала „србског“ патријара, ког бијаше гордост Душанова створила. И зато цркви није познат други који патријарх, осим четири вселенска, и петог „србског“ — и пошто је овог нестало, и на његово место подого се грчко-орјентални, који цркви није познат, и ког у православију нико није кадар да подигне осим вселенске цркве — то ова непризнаје у свом крилу грчко-орјенталног патријара. Ето како се православије чува! Ал се неможе и Богу и ђаволу служити: или православију, или благовољењу „с више“ и Леополдијама! од то двоје једно. А ко носи Леополдије и ко ужива благовољење с више? Можда сам и забасао, ал нег ме они извостао грчко-орјентални и јели се он на то потужкио, па смо мирни.

У Босни 25. октобра. (Закашљено.) Код нас је већ настало последице време, вла која се непрестано сваки дан збивају, прешла су сваку мјеру нити се могу више сносити. Човек би рекао да је настало старо време јанитарског турковања, кад је живот, имање и све што се христјанско назива, њиховом самовољном беснилу изложено било; јер свакидашња зла и невинне жртве спомињу нас на то; а није ни чуда кад наш нечовечни Али-риза паша мутесариџ бањалучки, где се највише зла и безакоња збивају, ни најмање злу на пут нестане, него шта више, још свако зло и безакоње брани и подпомаже, и највеће злодјеје правда и на свако зло упућује и наговара, да би само што више дуката добио и своме диву вјерно послужкио, необзирући се ни на саму пропаст државну, а камо ли народну.

Народ је код нас сваку добру наду изгубио и до очајања дошао; јер у мјесто, као што се је у обште мислило, да ће нови валија Сафет паша, дојакошња злоупотребења изкорјенити и Босну у добро стање довести; а оно сад баш пошље његова долазка, у нагод обште мишљењу, нечувено безакоње настале и сваки се дан све то више шири и разпростира. Код нас се у обште мисли да се то све са знањем и наговором Савет-паше чини, да се само Христјани што више тару и угњетавају; јер се боји да се Босна неби покосила

нархије.* Свако већање! Дакле овај намесник мисли, да је неки папа а више главе му је свети дух, кад каже, да је устав границе попукао свакоме преступу, и да сте ви непогрешни, као црква. Нисам знао да смо ми првовеселеници. И тако се шири зао пример све даље и даље; и на послетку ће и овде бити, што у Китају бива, где сви „синови небесног царства“ кијају, када цар у свом двору кини.

Другом приликом рече исти намесник: „пре је било слободно нападати на устав, а сада није.“ Овај намесник мисли дакле, да је он неки бог, и да има власт по својој вољи дотеривати природу и мисли људске. А све, што кажу намесници леридански, тарагонски и корубски, и на чему им господин Сагаста хвалу изриче, све је то последица рђава примера, зла налога, којег им господин министар даје; и отуда настаје непрестана опасност по слободу, непрестана опасност по устав. Ви налажете воједи, свеучилиштима, цркви и сиротим нижим званичницима, да се закуну о ће бити верни уставу, и гоните их да полагају заклетву, која им можда не иде од срца; и при свем том у мјесто да храните — рушите ви устав, јер допуштате, да га ваши намесници руше.

Господо! Врло је нужно да се оканемо изјави, да се оканемо насиља; то ја мислим, то искрено, од свег срца исповедам; али ја би замолио господина Сагасту, да ми рекне, коју изјаву није влада изазвала? Па и мени кад видим да господин Сагаста хоће нешто самовољно да учини, ма да ми је нарав као у каква мирна филозофа или ти пустињака, ипак се не може на ино а да се не баљм на

и на падишу оружје дигла, — једни још говоре и страхују, да не дође до обштег поклоа као у Сирији што је било; јер свакидашња убавства и невинне жртве предозакују нам то, ако још неко време овако устргаје надати се обштег устанку који ће једини у стању бити (кад неће Султан) Босну из варварског робства избавити и сваком злу крај учинити.

Имеђу небројени и нечувени заја што се код нас сваки дан непрестано збивају, слушајте само шта се прошли дана у по бањалучке зблио и догодило, из ког ћете најбоље увидити моћи, на што се код нас иде и каква се безакоња од стране Турака чине, за које вас учтиво молим да у вашем патријотском листу јавности предате; а то је било овако:

Поћу између 19. и 20. ов. м. поће неки сиром човек из Бањалучке у оближње село где је становао, и идући путем кроз турски сокак, куд је морао проћи, ишау пред њега два наоружана Турчина, и одма, без да им је и једну реч рекао, нападну на њега и оборе га на земљу, на које одма један од њих тргне велики нож којег је за пасом носио, и без икаква узрока закољу сиромача човека на правди бога као козу, и ту га мртва лежећа оставе, узевши му све што је код себе и на себи имао; па оду без брже својим путем. Сутра дан мимо пролазећи виде човека мртва лежећи на путу, дођу у чаршију, и кажу осталим људима шта су видели; али бадава све кад нико суду казати несијде, јер Турци неће а Христјани несијде; јер зна сваки да је то наговор од немог паше и његове подобне му браће, да се Христјани при свакој прилици тамане и убијају; па зато од Христјана сваки врло добро зна, кад би у суд казати отишао, да би у мјесто кривца и убице окривљен био, као што се је до данас свагда код нас тако и збивало; у име чега лежаше сиромача човек цео дан као мрљина мртв на путу док нај-после оду неки Турци и кажу суду да је криво један Влаа на путу, на које паша посла застије те наћераше јадне Христјане да погинушег доведу у суд, где га одма предаду Христјанима да га закопају; а Турцима који су дошли казати ни мукајет; јер треба знати да је то по налогу пашину и чињено, па шта ју треба више. Данас је већ пети дан од ту и ни мукајет, нити се о том злочинству каква изтрага поведе; јер тко би се од Христјана и уоудити смсо да за то што у суду проговори, него сваки ћути као убијен и гледа своје зло пред очима; а Турци? Турци клићу од радости и веселе се говорећи: „посветила му се која га је укнудила, нек је мањ паса (тако зову Христјане) на свјету“, — није се њима ни чудити, јер их знамо још од пантивјока; али наша жалостна браћа који сјде у суду и који би могли и смјели да зато упитају и да убице потраже, неће ни да чују зато; јер се боје да се неби паши и другим својим пријатељима а народним непријатељима, замјерили и код њих у немилост пали, па онда није добро; јер шта они маре за зло јадне браће своје, само кад је њима добро и кад добар халдук за крв своје браће, од Турака примају; а да је, којом орећом, Турчин погнуо и то још у христјанском сокаку, сва би Бањалучка горела и сви би Христјани зло прошли од Турака; јер би се рекло да су се Влааи зарадили, и да су дигли пушку на цара и на Турке, па ником ништа.

опасно поље изјава. (Вика.) Јесте, јесте! јер нема друга средства противу самовоље, као што су се све фракције ове коморе довољно већ увериле. А шта је то самовоља? Воља министара ма колико била ограничена. Што је Гондсаледе Браво некада, желно би, да господин Сагаста ове речи добро на ум узме, што је, велим, Гондсаледе Браво називао разузданосту, пропашћу друштвеном, то исто називао је господин Сагаста слободом; и када, господо, Гондсаледе Браво у тамној будућности поче назирати, да му од господина Сагасте опасност прети, поче писати окружнице, у којима казиваше: да ће се небо срушити, земља ће опати са своје осовине, тама ће све покрити, властитост, породица, кућа, црква и ојтари, богови, све, све ће пропасти под стратотним стопама господина Сагасте.

Добро дакле, што се данас назива разузданосту и анархијом, то је баш права слобода, то влада данашњим светом, у пркос свима владама, у пркос свима силама.

Господо! Највише се чудим окружници господина Сагасте с тога, што њом окува штампану, што ја никако појмити не могу; јер то није слободно чинити на овом господину, а још мање његовим намесницима. Та то је бар јасно, да од оног доба, од како је устав објавео, не сме нико пречити грађанима, да искављују мисли своје; то је бар јасно, да су од тада престали сви закони, који праве сметње слободи штампе, и да сви дотични чланци казненог законика тиме престају. (Вика.) За цело, за цело, а доказ је што су ти чланци и укнудити; а доказ је још и то, што се „исказивања мисли“ не тичу нити чланци, који говоре о вероаконском питању, нити чланци, који

Дакле судите сада како се код нас практично и човечно са Христијанима поступа, и како нам Савет паша Босну реформира, та тако није знао ни Осман направити.

У последњем моме допису, којег сте у вашем поштованом листу јавности предали, јавио сам вам за несретног нашег брата Васиља, који је од чувеног зликовца Хаџи-Амида на мртво изпребијан био, да му бањалучки паша тужбе примити није хтео; у име чега и повалисмо Савет-пашу у помоћ. Сада пак могу вам јавити, да је тај наш глас код Савет-паше, тобоже одзива нашао; јер пре неколико дана питао је путем телеграфа Али-Риза-пашу за обивши се догађај, а притом позвао и чувеног зликовца Хаџи-Амида, у Сарајево на одговор, који је већ прошао дана и отишао тамо.

Дакле видимо кроз кратко време шта ће се о тој ствари у Сарајеву решити, и какву ће правичност том приликом, Савет-паша показати.

Ј. Н. Сентомаш 13. нов. (закасно.) Ако и нисам редовни дописник цењеног листа „Заставе“ то се опет надмам познавајући племениту тежњу вашу, да ћете наћи места у њој и за ово мојих неколико редака:

Од како оно неколико речи о току конституисања наше црквене општине добијете, од то доба нико вам ништа одавде не јави. Узрок томе ћутању тај је: што се ништа не догоди, које би вредно било јавности предати.

Оно неколико бургијаша, што их беше упушташе; то је природни ток.

Сентомашани су одавна на гласу, о њима беше не само у њиној околини, већ и на даље, похвална говора доста, али по нешто и укорна; ово последње, неправедно је промешено, јер гостопримство, које је у крви свију Славсана, а особито Срба, ваља од пијанства разликовати.

Садање наше стање уопште узевши, може се рећи да је напредно, кад би сваки подпуно свој задатак вршио, било много напредније.

Но нада је јака, а снажна воља побеђује све. Омладина овадашња прати пажљиво све догађаје, који се у нас догађају, пак где што подпомоћи може, радо чини.

Могу вам јавити да се и овде купи предплата за „Србадију“.

Давножедени лекар г. Плавшић дошао је у нашу средину, које нас је све јако обрадовао; већ за ово кратко време уверимо се, да се нисмо преварили у нади, коју у њему полагамо.

Осим њега умножи нам се публика још и са врстним братом и земљаком нашим Данчком Манојловић, који до скоро у Новом Саду обитавао; његова врла дела позната су п. п. читаоцима „Заставе“; он непропушта ниједну прилику, која се може на народну корист употребити, а да некориисти њом народ. Ево доказа томе:

О св. Томи Васа Јакшић славећи крсно име, позове многе госте; његовом искреном позиву, браћа и пријатељи његови, лепо се одазову; друштво беше велико и весело. Наједарод изнесе брат Данчка ковчежић, и позове присутне госте, да што по могућству свом на народно позориште приложе, на коју целъ при 2 ф. 50 новч. а. вр. приложи.

Том позиву племенитом, сви се радо одаваше и у тили час сакупи се 25 ф. а. вр.

говоре о облику владавине; јер сте и једне и друге укинули.

Али, господо, када господин Сагаста својим намесничима заповест издаје, да ограничавају слободу штампе, онда је то врло опасна реакција; јер ако се и шта може најстрожије казнити то се може лична увреда и клевета: али, пошто се лична увреда и клевета само онда оптуживати може, када то захтева онај, који је увређен, то господин министар нема ни најмање права налагати својим намесничима, да преко свега тога у заштиту узимају част особа, које су у њиховом званичном округу.

Из тога излази: да окружница господина министра унутарњих послова напада на штампу или да ништа не вреди. Ја мислим да ништа не вреди; и тиме је доказано, да се неки чланци казног законика не могу никак о извршити. Зар би на прилику могло бити говора о слободи штампе, када би се дао извршити овај чланак казног законика:

„Слабо зазора има који вређа, клевета или ти грди заступнике ради њихових начела и мњења, које у скупштини изричу“.

Добро дакле! Вољан сам да још више говорим са господином Сагастом, и да докажем, како су му речи неразложне. Да ли се у Шпанији што већма поштује од ове коморе? Да ли ко боље заступа друштво? За цело не заступа — па ипак: како се владају новине према нама, како се владају према сваком поједином од заступника, како се владају према мени! Вређају, клеветају, грде нас. Па позива ли се господин министар на дотични чланак казног законика? Не позива, јер не може, јер не сме да се позива; и кад би се позивао,

Држим да вам је новце брат Д. Манојловић већ послао, а ако није то дуго нећете чекати за њима.

Престолна беседа аустријског цара, којом је отворио државно веће (рајхсрат) 1. ов. м. у Бечу.

Поштована господо оба дома државног већа!

Скупивши вас данас око мене на ново, поздрављам вас срдљачном добродошлицом. То чиним с оном задовољством, које ми даје поглед на ваше патриотским духом задану делате прошле сесије, и са оном поверењем, на које сте истим, право стекли.

Неможе се порећи напредан развитак, кога је на основу уставних установа у свим правцима искусила држава, коју је провиђене мени на сачување поверило. Но ма колико да је признавајућ суд, што га државничка увиђаност у земљи и извана томе развитуку одаје, способна снагу и поверење у извршење тако велике дужности укрепити, то су ипак и вадаће врло велике, које се још решити имају.

Увођењу обрабеног закона у једном делу државе, ставило је становништво на супрот оружан отпор. Тај је отпор принудио, на проглашење изузетних мера, о којима ће вам моја влада уставу сходан извештај поднети. Ја сажалевам најдубље заблуде, које томе дадохше повода, и пошто се надмам, да ће им се што про мета поставити, наложио сам мојој влади, да жалосне последице истих, чим се законито стање опет поврати, по могућности ублажи.

Ви ћете имати разна повода, да продужите дело законодавства, и да на једном нивоу предлога о најважнијим грамама права и управе, који су вашем саветовању долом последње сесије поднесени, а делом ће вам се сад поднети, исти дух напредка као и умерености и увиђаности у особене одношаје и народно привредне потребе државе задржите, који је ваше досадање кораке на путу законодавства у прављао.

Даље пак треба не само томе стварању, него и његовим основама у уставу самом, оно опште и стварно признање прибавити, које вам се још на моју велику жалост, са неких страна одриче. Ако су се дојакошњим искуством измене у уставу као пожелане указале, то има пута за то у самом уставу (одобравање.)

Већина заступништва мојих краљевина и земаља потанко су се забављала са оном питањем, која се односе на изборе у државно веће. Моја влада саобштиће то државном већу, и поставиће га у стање да донесе закључке одговарајуће његовом делокругу.

Ако у погледу на то важно питање до жељеног споразумљена дође, моћи ће се онда са што већим поуздањем изгледати на решење свију осталих на устав управљених питања.

Ако пак форма устава сваки вид назора и жеља у погледу на њено даље усавршење допусти најшири обим за остварење, те су онда истина на сваки начин у суштини државе у више правца повучене границе. Не без најбрижљивијег призрења на особене околности краљевина и земаља и њихових праведних захтева, да се исте на самосталан начин уреде, устав је створен. Ја очекујем, да намера, овом захтеву уже границе повићи, него што то снага и моћ државе с поља и изнутра запо-

натоварио би на се грдно одговорност, јер би напао на најважније право свакога грађанина.

Е па кад се он не може позивати на казни законик за љубав најодличније, најузвишеније садање установе наше, када се не може позвати на њ у одбрану не само суверености него извора, из којег истиче свака сувереност, што онда наводи намеснике своје, да гоне људе, те тиме пропаст спрема најсветијој од свију слобода, слободи мишљења?

Даље ја, господо заступници, тврдим, да јавна власт у пркос свима чланцима устава може врло лако пиоца предати редовноме суду, бацити га под истрагу, вргнути га у затвор, и казнити га, само ако се слободњачкој или реакционарској влади прохте, да кињи штампу, јер у нас обичаји преотимљу маха над законима; а и сами закони зависе увек мање више од владе; па поред оваког казног законика, поред чланка о слабоме поштивању, поред чланка о увреди или клевети личној, поред свега тога престаје сваколика слобода штампе, јер намесници ваља само да се држе окружнице господина Сагасте, па ће бити угушени сви политични списи, који се штампају у Шпанији.

Мисли ли господин Сагаста, да смо ми тога ради подигли септембарску револуцију? Он ће ми сигурно одговорити: да нема ни једног дела, из кога би се видело, да они кога гоне. Ја на то велим г. министру: па што сте онда тако нестрљиви у говору и писању, што силом хоћете да пуните нашу књижевност окружницама, које ништа не вреде?

(Наставиће се.)

ведајући захтева, ноће на пут стати општој жељи споразумљења.

Али се и но сумњам, да би то трајно и с намером могло бити, да се на штету и опасност државе рашири.

Уверен сам, да се сви моји народи слажу са мном у уверењу, да слава частне прошлости само се јасним сазнањем садашности може обнови, а нераспознањем исте лако се може помрачити. И у том погледу црним поуздану наду из оних патриотских осећаја, на које ја, као и моји предци, још нигда нисам на празно поуздао се, црним је из промишљења, да они осећаји, који се благостања државе као једног услова правих интереса краљевина и земаља с верним увећењем придржавају, морају и хоће зацело првести сајужење противположених намера (одобрење.)

Радосно ћу поздравити то, ако се та моја очекивања испуне, ако мојим намерама, које искрена љубав за све моје народе води, у сусрет дође права увиђаност и сопствени интерес, и једнако топло осећање дужности за благостање и славу државе (одобравање.)

Поштована господо!

Било ми је мило поздравити вас при повратку са повећег мога путовања, које сам сад скоро учинио и то у земље, са којима смо нарочито ми позвани да жив и растећи саобраћај подржавамо. Са удољством изказујем да сам свугде сусретао топле симпатије за нашу домовину и њену будућност. Једно дело, које служи на част подухватном духу и издржљивости његових проузрокочава, при освећењу кога и ја сам учествовао, обећана у овом развитуку, нашој трговини и индустрији ново поље, за ону напредујућу и стварајућу радност, којих подпомагање вашом брижљивом промишљању препоручујем.

То је така задаћа, на коју се сви, који су на то позвани с тим већма могу одати, што миран положај с поља на то безвољеним начином позива и што су наши одношаји на све стране, и тамо, где се чини да их пролазне појаве умнујују, пријатељски и умирујући облик добила.

Подпомогнут тим задовољавајућим околностима с чврстим поуздањем гледам у будућност и очекујем да ће оно и вас поштована господо у вашем делању одушевљавати и срећно цељи привести.

Догађаји у Воки Которској.

По последњим вестима из јужне Далмације трајаво стање војске у нечем се поправило, али и то само с тога, што на бојном пољу влада још мир. Међу војском, која је прекомерне штрапаце издржати морала и притом врло слабо рањена, хрђаво одевена и настана била, појавио се тифус, који много жртва стаје. У болницама которским већ више стотина војника од исте болести болују и сваки дојод пароброд, који у Дубровник одлази, односи са собом многе болеснике. У осталом догод окружни капелан Франц у Котору пашује, нетреба се ничем бољем надати. Он се само о томе стара како ће истините дописнике из свог пашалука прогонити и узаптити. Тако је исто и дописник „Ванд.“ принуђен био Котор оставити, да неби само због својих верних извештаја о тамошњим догађајима доао бунаре, која му је већ намењена била ако и даље онако извештаво буде. Да би дакле мисод домаћаја Францове власти уклониле се, морао је што пре у Дубровник отићи. По досадашњим званичним рапортима, који наравно ни упула нису истинити, цео губитак царске војске за време бољског устанка износио би преко 2000 њомана. Овај број био би врло мален према досадашњим приватним бројањима и дописима, по којима би досад сав губитак војске одржали четири пута онолико износио. Као што даље јављају, највише војска оскудицу трпи у рани при транспорту на лојдовим паробродима. Тако један дописник „Вер-Цајт.“ јавља, да зато време трупе врло мало или шта више нимало неједу. На лојд. пароброду „Јунио.“ који је у суботу 15. нов. из Трста одпутовао, било је 130 војника, који су у уторак требали стићи у Котор и који су само за та четири дана примили плату и рану. „Јунио“ буде на путу жестоко нападнут од јужног ветра и тек је петог дана у Дубровник приспео, где војници немашаде ни плате ни ране.

И влада бечка поред свију толики покора, несреће, патње и значајни губитака војске, још никак да украти своју разувдану луд и да престане једанпут невину грађанску крв проливати и с трудом стечену имаоцину њиову харити и тлачити. Зар су њој претезнија два три самовоље, који су сво данашње зло у Воки произвели и државу до тог шкрица и срамоте довели, од 400.000 далматински Славена и Бокеља? Знају у Бечу „пурферско министество“ само за једни случај, у коме су тамошњи Славени, а особито Бокељи круни и држави аустријској неверни били и против интереса исте радили? Заиста то ни оно, ни сама историја — тај несудити судија — потврдити не може. Али напротив према тојој верности, вауистности и прекореној оданости и пожртвовању свију аустријски Славена у опште, а далматински наносе, држава је од вајкада с њима горе него мађињски поступала, неблагодарношћу и потирањем њиови најсветијој, вековима освештани и крљу стечени права одављала се. И онда једи какво чудо, што због незадовољства већине становника аустријски све ствари наопачке иду, и догод самовоља и необуздана луд неколицине државом управљала буде а не равноправно за једног и за све, и у будуће наопачке ни мора. Кад би људи несесни, слепа оруђа и машина у рукама самовољна господара били, наравно да би се и даље шљима по вољи „газдовати“ могло. Али се времена променуше, па и људи у њима, па је сваком сад слобода и живот милиј и дражи, него што је то у пређашња времена било. Пре је требало много краће време, да се једна држава освоји и покори, а данас

ни четири месеца непрестане борбе није довољно да се паша усташа савлада и покори.

На жалост влада као да немисли поред свију досадашњи губитака посљедица натраг се повући и своје несмтрене поступке загладити. То сведочи што главни заповедник војске Ауерсперг и даље остаје у Котору, што се војска непрестано у пристаништу тршћанском укрцава за јужну Далмацију и што се непрекидно под надзором војени трупа журно граде друмови и на знатнијим положајима намећу тарћавица Драгаља и Цривице подижу дрвене и гвоздене стражарице. Према томе готово је и оно место престолне беседе Њег. Величанства о догађајима у јужној Далмацији бесзнајно, где вели да ће овом силом настојати да се поришењени мир што пре поврати. Једино што је досад ради поболшања далматински ствари учињено јесте, што је намесник Вагнер абачен и што се сада очекује од владе да ће тамо послати човека који ћеће партизанскоју заслепљен бити, него који ће једино интересе и напредак тамошње земље пред очима имати. Али као да ћемо се и у томе изненадити. Као што „Цук.“ јавља, са привременог заступника намесничт. у Далмацији наименован је пензионисани дворски саветник Флуц Лајденкер, избор такови, за кога се они који Флуца из пређашњи времена добро познају, немогу доста да начуде! Флуц припадлежи несрећној страни Лепена-Алеваниној, који је служио у Далмацији, и 1848 године због своји дела код тамошњег народа јако омрзнут, утећи и сакрити се морао. И баш се у данашње време при онаким околностима предаје и поверава управу Далмације таквим рукама и таком човеку, који ни искре поверења код ондашњег становништва неупиња! И тако би се по вечеру позвао светац! Место наше Аустријске Албаније витеза Франца долази намеснички саветник Фино.

Што се пак узашења праторгорске муниције тиче, због тога је праторгорски сенатор Пламенац у име своје владе удужио протест, што су у Трсту узашењени и задржани сандуци са бакарним пљочама; они су сандуци, као што је познато, из Ерфурта за Цетиње преко аустријског земљишта експедирани. Ово је наручено са дозволом аустр. владе код фабриканта у Бечу Драгаљу, али овај због кратког времена није у стању био сам набавити, него се обратио на стовариште своје у Ерфурту. Због истог узашења муниције праторгорске зацело је и кишица наредба ратног министра, коју је „Винер Цајт.“ обнародовао и у којој се забрањује сваки извоз цебаве, муниције и остали ратни потреба из јадрачки пристаништа са стране државе, догод трају немири у Далмацији.

— Дописник „Заточ.“ из Трста у својем допису између осталог вели: „Из Боке немам вам шта писати, осим да војска опет непрестано овамо врви и то у великом броју. Кривошијани су се својим кућама повратили, код ватре се грлију и чекају на боља времена. Приповедају људи да млого од њих у официрским и војничким униформама хођају, на кишици свакојаким јеренима и да се у употребељу острагуша вежбају, јер су у последњим бојевима задобили множицу фишке за њи.“ А у допису једном свом допису јавља: „Мислио се у опште да ће војска после последњег пораза у Кривошијама мирно у приморским местима одпочинити и ажмевати. Али није тако. Ауерсперг се почео озбиљно стварати око подизања дрвено-гвоздених стражарица из Рисања према Драгаљу, да би се могле у своје време тим сигурније и успешније заочети наково прекинуте операције против усташа. Да би се те стражарице подићи могле употребљују се војници, који неизмерно много страдају осим други невоља и због зиме и ладноће, тако да су пре неколико дана једну таку стражарицу ископа, која је скоро готова била, да би се само огрејати могли. — Но и томе злу могло би се лако доскочити, кад их неби усташа једнако узнемиривали. Особито их ноћу и то обично, кад грми, сева, киша и снег пада највише нападају.“

Прошлог понедељника т. ј. 17. нов. упутило се из Рисања на облики вис, где се једна така стражарица градила, 269 разним градивом и војеном опремом натоварени магза под заповедништвом прилично великог одесеља војске. Усташа — ваљда о тој експедицији као обично добро извештени — на згодном месту тако жестоко нападу, да им све магне осим 39 комади одузеше, војску бегству прикуши и тако изгрдише, да су једва голи и боси живи у Рисањ побели могли. Том приликом осим других ствари понеше усташа са собом до 5000 фот., мноштво ракетла, неколицину брдских топова, гвођђа и т. д., а највише се обрадоваше даскама, с којима сада покривају своје погореле куће. Тако ме бар уверавају људи који отуд долазе и који су јуче овамо стигли.

Исто ме тако са својим поштењем уверавају да усташа у облики врвима битнама у Кривошијама нису више изгубили од три мртва и два брата Радловића рањена. Одкуда дакле бечким новинама 170 рањеника у Црној Гори, које тобоже лече лекари марине? Зар има Црна Гора какво поиморство, да може своје лекаре употребљавати за лечење усташа бољеских, или може бити да има какав медицински факултет на Цетињу, на који осим бечки листава незна остали свет? Кад лажу, небисмо марили, али само да паметно своје лажи у свет пуштају, јер овако им се свет мора смејати.

Мој известитељ нише ми даље, да тврђавица Драгаљ заиста није више у рукама царске војске — што ја и сада неверујем — па да се том неизвесношћу користе и усташа и влада. И то прво зато што први при експедицијама узимају војсци толико ране, барута да се сами прерањивати и издржавати могу, а други срамоту своју покривају.

Напоследњу ми вели, да су усташа из брда грофу Ауерспергу који је бегао викали: „Небежи, од нас ти неће ништа бити, само да те покажемо другим владарима, нека виде какве генерале има наш цр.“ Неби ли то био хумор из народни песма?

Строгост у Котору и по другим местима прелазу сваку границу. Сваки становник мора имати од дотичног војеног заповедника прописану некаку цедуљу, па ако који жели или и. п. у Рисањ на пијацу да купи рибе, напише му се на којој колони и какоћа предмета.

У ово време на челу је усташа Милан Радојчић и Јуро Радловић. Обадвојица су из Кривошија и позната у целој Воки са њиова неизмерно јунаштво, храбрости и одважности, који се знају бити као лавови. Неумири се Бома лепо и мирним начином, то ће војска имати страшно противике. Народ у правом смислу речи свуда и на сваком месту за

иша слепо иде, и спреман је за њих сав изгинути. Јер морате знати да због тероризма који у овим странама влада, сав за оружје способан народ под устама се налази. Дале исти дописник вели: „Пророчице сви вејшта, и доцније објавише се, — у овај пак пар година бити слаб пророк, али се бојим да се тако лако и неупуно е народом игра.“

У г а р с к а.

Седница 2. дек. Пошто је председник отворно седници и записник се од прошле седнице операвно, поднесе

Гавр. Клементје у име своје и више својих једноимљеника овај предлог за одлуку: Погледом на то, да је у буџету заједничке војске за г. 1870. под насловом: „Пеније и за инвалиде“, уведено више од 10 милиона; с погледом на то, да је у буџету угар. министра земљаске обране за хонвондске инвалиде уведено само 4000 ф., налаже кућа министарству, што се тиче хонвондских инвалида од г. 1848—9. њихових удовица и сирочади, да поднесе тако предлог, како би се могло о њему саветовати у исто време с буџетом за г. 1870. кућа при томе изјављује, да је готова да на ту целъ принесе жртве.

Уједно налаже министарству земљаске обране, да све документе, који се тичу хонвондских инвалида и њихове породице изнесе 1870. г. на сто, да би кућа при саветовању о буџету за г. 1871. могла се на то референдовати. — Штампаше се.

Др. Свет. Милетић подноси две интерпелације једна предлог за одлуку, које напред стављамо. Јулије Шварц подноси више интерпелација. На министра председника: почем сам пре дужег времена интерпеловао владу о уставнолењу државног савета, о уређењу стања сиротинског и о постављању посебног министра за земљоделство на још до сад никаква одговора ни сам добио, то по ново питају: да ли намерава влада о та три предмета, што пре сабору као так. предлоге поднети?

Друга интерпелација је управљена министру трговине, да се да телеграфским станицама уведу и метеоролошка посматрања.

Наши просвети: да ли влада учинила припреме да се подигне земљаска астрономска обсерваторија? Интерпелација се упућују дојачним министријама. К. Тиса одговара министру финансија, да је већ 2. децембар, а финансиј. комисија још није поднела своје предлоге о буџету; и пита Ложаја шта влада има чинити над још неколико дана само има до наогнуће године, а буџет још није сабор одредне? М. Ловај вели да је то интерпелација, и да је треба изнети поднети.

Пошто је то учињено, изјављује Ложај, да се интерпелација тиче сабора а не њега, и вели да сабор или о томе решава, или ће га ни који начин о томе дискусија повести се. Завој у осталој захтева што спорије расправу буџета, а то може с тим пре бити, што је он дохвати предлоге још б. он кадеш (поручање на левој страни сабора.)

К. Тиса одговара да вако о том предмету вели, да се предлог о буџету тако порују поднети, веко би се о њима ваљано могло саветовати. То пак најје учињено, и министар хоће да се о томе предлозима већа на врат на нос. (на десној страни говорче.) Већна се не објаве много на приговор неге прелаз на дневни ред на коме стоји извештај комисије о буџету.

Шош Сад 5. децембра. На умирење нашег света који повориште похаја можемо јавити, да је изаслана комисија стручних вештака наша: да је поворишна дворана у гостионици код „царице Јелисавета“ сасвим у добром стању што се чврстоће тиче, и да су по томе изашла страховања која се у публику с неких страна можда и намерно просипају, као да има неке опасности отуда, ако би се светом напустила.

Што се у дворани примећују местимичне пукотине, то су само у леуу (матери) што нема никаква утицаја по чврстоћу саме зграде.

Према овоме дакле свако страховање од неке уображене опасности може изостати, јер би најпосле постало — смешно!

— Ради важности саме ствари, још једном напомињемо да ће се у понедељак 8. ов. м. пре подне у 9. сахати држати глав. скупштина црквене општине, ради избора патроната, — од које не треба ни један члан општине да изостане.

Н О В И Ј Е.

— „Н. сл. Пр.“ доноси вест, да Гискра Хазнер, Пленер Хербст и Брестл заједнички раде један меморандум, који ће цару поднети. Тај ће меморандум разложити њихово заједничко држање у постојећим политичким питањима. Ако цар тај програм неби одобрио, то ће споменути министри изгинути.

— Из Беча јављају, да је у седници 3. о. м. државног већа приликом поднетени предлога владани о постављањем изузетним мерама у Далмацији, с једне стране предлаган одбор девоторице, да ту ствар испита, с друге стране је упућивана на одбор адреско. Због невестности при гласању, гласало се у овој ствари поименце, и упућена је на одбор за адресу. Предлог, да та ствар дође на специјалну дебату, одбачен је.

— Из Букурешта јављају, да је конзуларна конвенција између Русије и Румунске поднешена 2. ов. м. комори.

— Из Загреба јављају, да Турска поткрепљује своју границу дуж Аустрије, и да без пасоша несе у земљу ни ући ни изићи из ње нико.

— По „Газ. Пололо“ коначно је и овако састављено талијанско министарство: Ланца

председник и мин. унутарњи; Села финансије; Висконти спољни; Гада трговине; Говоне рата; Коренти провете, Села правде. Министарство марине и земљоделства управљени су.

— Бечко државно одветништво подигло је тужбу против вођа демонстрације 1. ов. мес.

Придови на срб. нар. позориште.

Из Сантожана. Добровољни прилази. (Преко уред. „Заставе“ послао Данч. Манојловић.) Г. Сана Кабански 5 ф., Дочила Манојловић 2 ф. 50 н., Јов. Настји 1 ф. 50 н., гђица Милева Јакшић и Ђорђе Стефановић свако по 2 ф., гђица Драг. Мудринска, Мила Каленић, Велимир Ђукић, Лаза Манојловић, Авр. Душеровски, Пера Душеровски, Авр. Петровић, др. Рада Петровић, др. Божа Плавшић, Јов. Манојловић, Јов. па. Николић, сваки по 1 ф., Лаз. Михајловић, Паја Дамјановић сваки по 50 н., Лаз. Сарић 30 н., Мориц Грос (јевреј) 20 н. — Свега 25 фор.

Из Петровице г. Ђорђе па. Милевић једну срећну од 100 ф. Serie 17496 Нр. 18 од 1860.

Из Падјега г. Алек. Савић 50 ф.

Из Н. Сада г. Ђорђе Камбер 50 ф.

Из Ст. Градишке (послао Коста Угринић) бр. 129 н. 141. — 9 ф. 71 н.

Из Петровог Села (посл. Урош Михајловић) бр. 143 од 1. јула до конца септ. 1 ф. 20 н.

ЈАВНА БЛАГОДАРНОСТ.

(Свршетак).

Обштина Меленачка из привене благајне 9 ф. и 5 н. поједини приложници: Гд. Јосиф Клавић Баранцац 5 ф. Јова Тамасевић 2 ф. Стеван Лончар 3 ф. Ђорђе Јакшић 1 ф. Кирић Николић 50 н. Гавра Мишић 50 н. Паја Пајдак 50 н. Дамјан Мишић 10 н. Сава Тошић 10 н. Милош Ракић 10 н. Арса Данић 10 н. Пера Танасевић 1 ф. Љубомир Димић 50 н. Ђорђе Недељковић 1 ф. Евгеније Сарачевић 50 н. Коста Атанасијевић 1 ф. Вернаћ Корпић 50 н. Мита Пачу 1 ф. А. Трифунац 1 ф. Никола Јоановић 20 н. Емануил Ранковић 50 н. Арса Поповић 60 н. Штева Видић 1 ф. Аца Кукић 1 ф. Георг 1 ф. Јефта Монашевић 50 н. Лазар Радак 10 н. Коста Пеић 40 н. Лаза Кукић 1 ф. Милош Марвански 1 ф. Аба Милошев 50 н. Јова Звеквић 40 н. Ђорђе Бравош 15 н. Мориц Кампелен 1 ф. Јаша Стојанов 20 н. Никола Бибић парох 1 ф. Павел Бибић најстарији 1 ф. свега 40 ф.

У пештанској православној обштини србској приложници: Гд. Маширевић 1 ф. Лаковић 1 ф. Стеван Јакшић 1 ф. Георг Милић 2 ф. Јован П. Јоанковић 1 ф. Јован Трифуновић 5 ф. Георги Михајловић 5 ф. Анка Михајловић 5 ф. Еватерина Михајловић 3 ф. Јелена Кирички 1 ф. 50 н. Гаврил Вукић великопродавац осечина 5 ф. Александер Петровић не Врота 2 ф. Душери Петровић млађи из Врота 1 ф. Димитри Петровић из Пеште 5 ф. Оста 2 ф. Рјаста Крошић 1 ф. Теодоровић 2 ф. свега 43 ф. 50 н.

Обштина Фелдварац из привене благајне 5 ф. Обштина Даљска из привене благајне 5 ф. Обштина В. кишицка из црквене благајне 10 ф. Обштина старо-футоска из црк. благајне 10 ф.

У православној обштини загребачкој поједини приложници: Гд. Амброзиј Ђорђе 2 ф. Аретиј Петар 2 ф. Балтић Мојсеј 2 ф. Врбачевић Стефан 2 ф. Гавела Ђорђе 2 ф. Гутеша Илија 1 ф. Даничић Ђорђе 2 ф. Дивдар Васа 5 ф. Ђорђевић Пајо 2 ф. Живковић Јован 50 н. Јурковић Јован 2 ф. Мазин Наум 1 ф. Панић Стеван 2 ф. Пелеш Пајо 2 ф. Поповић Анастас 5 ф. Поповић Алекса 1 ф. Прица Макс 1 ф. Сенић Ђорђе 1 ф. Терзић Василиј 2 ф. свега 37 ф. 50 н.

У православној обштини солборској приложници: Гд. Данил Поповић парох 1 ф. Јова Вукић 50 н. Стеван Чордар 50 н. Вогољуб Костић 50 н. Трифу Антанасовић 50 н. Урош Стојић 50 н. Лаза Маширевић 50 н. у особеном писму приложно г. Гд. Јоца Брић 5 ф. свега 9 ф.

Знаменовано у Мохачу 25 новембра. 1869.

Јован Стајевић, одборник и главни црквени епитроп.

Српско народно позориште.

У понедеоник 8. децембра: **Карло XII. на острву Рујану.** Шаљива игра у 4. радњи, превео Л. Телечки.

У среду 10. децембра први пут: **„Осма тачка.“** Шаљива игра у 1. радњи од Миржера, превео Ј. Хадић. За тим: **„Није љубоноран.“** Шаљива игра у 1. радњи од Елца, превео Л. Телечки.

П О З И В

у седницу књижевног одељења „Матице Србске“.

У смислу устава овим се позивају сва гг. чланови књижевног одељења у седницу истог одељења, која ће се држати 20. децембра по нашем о. г.

У Новом Саду 30. новембра 1869.

Др. Ј. Субботић.

Четврто село

биће у недељу 9. децембра о. год.

у дворани

„СРБСКОГ ДРУШТВА ЗА РАДИНОСТ.“

На селу ће том декламовати гђа Милева Станишића две песме, после ће глумач г. П. Педељковић говорити: „о лепој Маци“; за њим ће г. Стеван Поповић певати народне песме уз хармонијум, и напоследку ће г. А. Сандић наставити своје предавање из историје Срба аустро-угарских: III. Сеоба Срба под Чарновићем; о српским привилегијама; о буни Петра Сегединца итд.

На забави овој певаће неколико песама одашна српска певачка дружина.

Цене на уласку нема; својевољни приложи иду на подмирење трошка рестаурацијског.

Рачун ћемо у своје време јавно о том дати. Приступа на селу имају и нечланови.

Из одбојске седнице 30. новембра 1869. у Новом Саду.

Одбор „Срп. друштва за радност“.

КЊИЖЕВНЕ ВЕСТИ.

А Б Е Р Д А Р

ДРУГИ ЈЕК.

У име Бога хоћемо преко штампарије да пустимо у свет и други јек Абердара.

Певаће није ништа треба да буде хлеб душевни, али је певаће души оно исто што је телу вино и ракија или кава, медовина и т. д. Па од пашње коју пољњавало телесноме пићу ваљда можемо открити нешто и за душевно. Зар нам може бити претеније и милије оно прво вежели ово друго?

Други јек Абердара доћеће преко 140 песама и баће у читаву три табака пространји од првога, а као и првога цена му је 5 гроша или 50 нов. Пријатељима, који не пошале труда око скупљања предплате долази на свалих седам књига осма или новца за њу.

А чист приход намењујемо сиротицама оних који за народну слободу гину. Имена разговетно исписани заједно са новцима ваља да се коцљу до нове године, а ако је могуће и скорје, како се не би примашили у броју штампаних књига.

У исто доба јављамо по други пут да је одштампана из Гласника српског ученог друштва.

ФИЛОСОФИЈА У СРБА.

ПРВО ДОБА.

ДОСИТИЈЕ ОБРАДОВИЋ.

За оне, који се преплате на „Други јек“ цена је овој књизи 3 гроша или 30 новчића, са процентом на сваких 7 књига (иначе 4 гроша или 40 новчића.)

То јављамо свима који би ради били у једној књијаци да имају вапрт живота и рада првога филозофа српског Доситија, који би хтели у кратко да имају пред очима: шта је тај у народу поштовани човек мислио о цркви, шта о језику нашем, шта о народу, шта о подмлади мушкој и женској и о његовом успињању.

На захтевање може се ова последња књига одправити одмах без одлагања.

У Београду у сци Митрова дне 1869.

Милан Кујуић.

секретар минис. унутрашњих послова.

Трговина и обртност.

С. П. Вел. Кикинда 2. деп. На јучерашњим пажацима беху ове цене: жити 88 фун. 4 ф. 50 н. Ражи 78 фун. 2 ф. 40 н. Јечму 66 фун. 2 ф. Зоби 1 ф. 60 н. Кукурузу 72 фун. 1 ф. 60—80 н. Грашци и сочиву 4 ф. 50 н. Пасуљу 4 ф. по вагану. Грису А. и В. 12 ф. 20 н. Брашну Нр. 0. 12 ф. 20 н. Нр. 1. 11 ф. 20 н. Нр. 2. 9 ф. 80 н. Нр. 3. 7 ф. 60 н. Нр. 4. 6 ф. 60 н. Нр. 5. 5 ф. 60 н. Селу 3 ф. 30 н. Слабини 40 ф. Мاستи 31—32 ф. Лоју 38 ф. Свећама 36 ф. Угљу 1 ф. 20 н. сауну за прање кошуља 26 ф. по центи. Једном хвату бучовине за огрев 18 ф.

Пешта 4. дек. Трговина наша се омет у неколико учврстила, дозов и понуда тако је слаба, да наши млинови мораше цуве цене плаћати, да би подмирили своје ситне потреба. Промет је до 15.000 мер. Цене утврђене. Званично су белажене ове продаје. Петиско шенице 350 мер. 85 и по фун. 5 10 н., 1500 мер. 83 и по фун. 4 ф., 2500 мер. 87 и по фун. 5 ф. 42 и по н. 850 мер. 86 3/4 фун. 5 ф. 32 и по н., 200 мер. 86 фун. 5 ф. 20 н., 750 мер. 86 фун. 5 ф. 20 н., бачко 750 мер. 86 фун. 5 ф. 17 и по н. пешта. 600 мер. 86 и по фун. 5 ф. 30 н. ва извоз, 600 мер. 85 фун. 5 ф. 10 н., 1100 мер. 89 фун. 5 ф. 55 н. све за три месеца, 400 мер. 86 3/4 фун. 5 ф. 25 н., 250 мер. 87 3/4 фун. 5 ф. 30 н. Пожунско 600 мер. 87 фун. 5 ф. 35 н. Ражи 1200 мер. 79 и по до 80 фун. 3 ф. 10 н., 1000 мер. 78—80 фун. 3 ф. Јечам није ни белажен. Кукуруз по старом. Зоб држи се на цени; белажено је 1500 мер. 50 фун. 1 ф. 86 н.

Пештанска берза и житара од 3. дец.

Цене ране.	Обрт.	Тежина.	Цена од и. цент.
Жито бан. ново	слабо	83	4.25—4.40
" " "	"	84	4.50—4.60
" " "	"	85	4.70—4.80
" " "	"	86	4.90—5.—
" " "	"	87	5.10—5.20
" " "	"	88	5.25—5.35
" потис.	"	83	4.35—4.50
" " "	"	84	4.60—4.70
" " "	"	85	4.75—4.85
" " "	"	86	4.95—5.05
" " "	"	87	5.15—5.25
" " "	"	88	5.30—5.35
" бачко	"	83	4.25—4.40
" " "	"	84	4.50—4.60
" " "	"	85	4.70—4.80
" " "	"	86	4.90—5.—
			Дољ. вуст. мер.
Ражи нови	слаб	78—79	3.—3.05
Јечам	"	68—70	2.40—2.70
Зоб	"	44—48	1.85—1.95
Кукуруза бан. ст.	миран	—	2.35—2.40
Пасуљ	"	85	—
Проја	јак	80	2.80—2.90

Курз ефета.

нов. роба.
Уг. жељез. зајам а 120 ф. — 104 3/4 — 105.—
Англо-унг. банка — 85 — 87 —
Уг. общте кредит. банка — 78 50 — 79 50.

Франко-уг. банка — — 47 3/4 — 47 3/4.
Уг. хинот. банка — — — —
Уг. земљишна кредитна банка 90.50 — 91.—

Телеграм бечке берзе од 5. децембра.

5 проц. метал.	—	59 65.
5 " " мај.	—	—
5 " " нов.	—	—
5 " нар. зај.	—	59 90
1860 држ. зај.	—	96 50.
Акц. нар. банке	—	733 —
Кредит. акције	—	254 50.
Лондон	—	124.10.
Сребро	—	121 35.
Дукати	—	5.84.
Уг. Разтеретнице	—	79 25.
Тежиш.	—	78 25.
Ердејске	—	75 75.
Хрв. слав.	—	82 75.

Цена ране у Новом Саду од 6. дец.

Пшеница најбоље врсте беч. мер.	4.80
" средње	4.13
Наполица најбоље	4.—
" средње	3.73
Јечам најбоље	2.—
Зоб	1.48
Кукуруз	1.73
" 1 цак 2/3	60

ОГЛАСИ.

Е Д И К Т.

На поднешену епархијалном консисторијуму овом молбу Атанасија Белошића из Титела, за изречење коначног брана развода између њега и његове невано кула пре шест год. дана одгизашне супруге Александар, и дозвољење да може у другом браку приступити, позива се од стране консисторијума овог уста супруга Александра, да од данас за 6. месеци има поради расправљања предстојећег бракоразводног предмета или лично консисторијуму овог предстати, или место пребивања свога истом доставити, и то тим пре, што ће се у противном случају предузети и даље чинити оно, што постојећи у том погледу вакоји прописују.

Из васјед. кон. у Новом Саду 20. нов. 1869. Консистор. источ. прав. прва епархије Бачке.

355—1—3

МОЈИМ ПОШТОВАНИМ ПРИЈАТЕЉИМА

јављам, да сам моју трговину пријатељу мојем г. Љубомиру Стефановићу предао, — исто и сва моја потраживања пренео сам на њега. Захваљујући се на лепом поверењу које уживах од многобројних пријатеља мојих, лепо умољавам ове — да би љубав имали на г. Љубомира Стефановића који хоће посто овај у најбољем стању подржавати, пренети.

Уједно нека је знаво да овоме новоме послу хоћу и надаље у близкој припомоћи остати. У Н. Саду 9. (рим.) децембра 1869.

354—2—2

М. Р. Стојковића

код „Златнога грозда“

у Новом Саду

Препоручује своје велико и добро снабђено стовариште у свим таким артикулама, а цене еспала тако су снижене да сваког куца потпуно задовољити може и на то смеи поштовану публику одавати и са стране за посету молити. Имам огроман избор зимски женски рекла од доброг првог или у фарби штофа од 5 ф. почето. Тако исто модак и сасвим дугачки зимски огртача од 8 до 40 ф.

Најновији женски округли шешира од 4 до 7 ф. У великом избору за женске зимски свилени и кашмирски кана од 1 ф. 40 н.

Са јамством за доброту продајем мушки и женски кошуља од 1 ф. 30 н. до већи цена.

Тако исто са јамством за доброту препоручујем велики избор у гарн.креас и румбуришког платна асталски салвета и чаршави, у лепом избору имам ћилимова за кревет, сто, и собу.

По најјефтинију цену имам свакојаке вулене робе као чарапа, шалова за оба пола, дукерски и фланерски кошуља и све друге вулене ствари.

У највећем избору и за зауду јефтине цене препоручујем галантеријски еспаи као мишушчи брошова, новчанника, албуша и разне за поклон сходне ствари.

Тако исто имам